

ЛІТЕРАТУРА

1. Героїчний народний епос. Словник літературознавчих термінів. OnlyArt. URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/geroyichnyj-narodnyj-epos/>
2. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т.1 / автор-укладач Ю. Ковалів. К. : ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
3. Словник української мови у 20 т. Том 8. Л – Мішурний. / Наук. кер. проекту акад. НАН України В. А. Широков. К.: Наукова думка, 2017. 994 с. <https://archive.org/details/8sum20/page/820/mode/1up?view=theater>

НАРАТИВИ ВІЙНИ В TELEGRAM-КАНАЛАХ ТА ЇХ УПЛИВ НА ІНФОРМАЦІЙНУ СТІЙКІСТЬ АУДИТОРІЇ

Синоруб Галина Петрівна,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

доцент кафедри журналістики

*Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

Війна в Україні – це поле інформаційно-психологічного протистояння, у якому важливу роль відіграє інформаційна стійкість аудиторії, її відповідальне медіаспоживання.

Сьогодні Telegram є однією із платформ, на якій повідомляється про події, що відбуваються тут і зараз. На цьому каналі з великою швидкістю продукується інформація, яку чекає аудиторія, проте повідомлення не завжди є достовірними. Телеграм часто стає майданчиком для інформаційних укидів. Цьому сприяє існування безлічі анонімних Telegram-каналів, власники яких абсолютно невідомі. Специфікою Telegram-каналу є те, що немає стрічки новин, але є інший механізм – внутрішні канали поширення, так звані сітки, які можуть бути пронизані маніпулятивними, пропагандистськими, фейковими повідомленнями. Тому постає необхідність у захисті від негативного медіавпливу шляхом формування інформаційної стійкості як кожного громадянина, так і суспільства в цілому [2, с. 110].

Аналізуючи події, що відбувалися протягом жовтня – початку листопада 2022 року, виокремимо найбільш актуальні теми, які набули поширення в інтернет-просторі та викликали активне обговорення. Для аналізу взято Telegram-канали: «Лівий берег» (аудиторія – 6 821 000), «Top News» (аудиторія – 1 067 941), «Ukraine Now» (аудиторія – 903 006), «Реальна Україна», (аудиторія – 355 302), канал С. Стерненка (аудиторія – 305 005), «Захід 24/7 ONLINE» (аудиторія – 79 575). Розглянемо наративи, які поширювалися на цих каналах та їх вплив на інформаційну стійкість аудиторії.

Застосування ядерної зброї. «Інсайди» в соціальних мережах про пересування ядерних боєголовок; «брудна бомба», прогнози у яке місто влучить, дискусії про тактичну і стратегічну зброю серед політиків. Наведемо приклади деяких із них. «Шольц назвав ядерний удар по Україні «червоною лінією», яку не можна переходити, і закликав утриматися від такого кроку», «Агресор продовжить звичайні військові операції, щоб утримати раніше захоплені території, але навряд чи наважиться застосувати тактичну ядерну зброю» («Top News»); «Експерти Міжнародного агенства з атомної енергії на прохання України завершили перевірку на ядерних об'єктах. Не виявлено ознак ядерної активності в Україні», «...ніхто в Україні ніяку «брудну бомбу» не створював і не створює. Єдине, що є брудне в нашому регіоні зараз, – це голови тих у Москві, хто, нажаль, захопив контроль над російською державою та тероризує Україну і весь світ», «Байден сумнівається в щирості слів Путіна щодо відсутності намірів застосовувати ядерну зброю в Україні» («Лівий берег»). У цих наративах прослідковується полярність як у точках зору експертів, так і висвітленні цієї теми на різних інформаційних платформах: від «за крок» до її використання, до сумнівів у її застосуванні.

Білорусь (пересування військ, ймовірні дати нападу). У Telegram-каналі «Реальна Україна» знаходимо такі дописи: «Білорусь не розміщуватиме військові бази на своїй території, щоправда, тільки поки що», «Деякі ЗМІ повідомляють про те, що на території Білорусі помітили дрони-камікадзе». Також у цей досліджуваний період зустрічаються наративи: «В Білорусі ввели режим контр-терористичної операції», «Путін вимагає, щоб Лукашенко вступив у війну з Україною», «Тим часом Білорусь продовжує цирк, тобто підготовку до можливого нападу України» («Захід 24/7 ONLINE»); «Очільник Рівненської ОВА Віталій Коваль заявив, що загрози нападу з боку Білорусі немає», «Якщо Білорусь кинеться сюди – буде кінець Лукашенка. Ми зробимо таку криваву баню, що білоруси винесуть Лукашенка вперед ногами» – Олександр Карпюк, морський піхотинець», «РФ може відновити наступ на західній ділянці білорусько-українського кордону, щоб перерізати постачання озброєння Україні від країн-партнерів» («Лівий берег»). Частина медіа вдаються до залякування читачів, тяжіють до перебільшення та надмірної емоційності, однак відчутна підтримка західних партнерів, віра в безперечну поразку військ із Білорусі в Україні та успіх ЗСУ вселяє впевненість, оптимізм українців.

Ріст терору. Інформацію, у якій висвітлюється руйнування, катування, мародерство тощо знаходимо у популярних серед аудиторії блогерів. Так, на каналі С. Стерненка, опубліковані такі наративи: «У тимчасово окупованому Маріуполі російські нацисти знищили меморіал жертвам Голодомору», «Окупанти замінували дамбу та агрегати Каховської ГЕС», «На совісті росіян тисячі вбитих дітей та дорослих. Тисячі зруйнованих горем сімей. Їм не буде спокою ніде, крім могили». У Telegram-каналі видання «Ukraine Now» присутній контент, що стосується жорстокого поводження та вбивств росіянами

мирних людей: «Росіяни вбили в Україні 428 дітей», «Усюди, куди приходять окупанти, лишається тільки біль, розруха, втрати. У селі Високопілля на Херсонщині до війни було 4000 жителів, а тепер – лише 2000», «Російські терористи знищили ще одну школу на Запоріжжі», «Російські військові кораблі призвели до загибелі 50 тис. дельфінів у Чорному морі». Такий медіаконтент спустошує, призводить до тотального безсилля і беспорядності, а також ретравматизації людей, які проживали чи проживають на територіях, що зазнали кривди від російських військ.

Енергетична сфера в Україні. Головною тактичною метою ворога є привернення уваги до проблеми, демонстрація навколо неї галасу, а стратегічною – залякування і деморалізація людей задля досягнення певного результату. У Telegram-каналі медіа «Лівий берег» знаходимо такі наративи: «В Офісі Президента України озвучили план протидії «енергетичному геноциду» з боку Росії, «Жителям Київщини потрібно готуватися до екстрених відключень електрики на невизначений термін», «Якщо добровільне обмеження споживання буде недостатнім, електроенергію в Україні вимикатимуть примусово». Попри страх, паніку, тривогу у коментарях аудиторія проявляє критичне мислення, шукаючи шляхи вирішення цієї проблеми, творчість у винаходах.

Проаналізувавши медіаконтент у Telegram-каналі, можемо зробити висновок, що систематично переглядаючи новини, аудиторія відчуває емоційні гойдалки від повністю протилежних думок і прогнозів, позитивних фактів і жахливих подій. У результаті з'являються такі емоції як негатив і стрес, які є сильнішими і важливішими для виживання. Інформаційна війна відбувається за допомогою наративів, які тією чи іншою мірою створюють та підтримують рівень соціально-політичної та психологічної напруги, подають доволі спрощений погляд на події, пов'язані із збройною агресією[1]. Із-за таких умов аудиторія мимоволі може стати добровільними підсилювачами бажаної для ворога інформації у своїх колах спілкування, групах, колективах. Тому, стійкість та відповідальне медіаспоживання є важливими умовами перемоги в інформаційній війні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корсунський С. Інформаційна складова війни: як Росія намагається послабити підтримку Заходу. Радіо Свобода. URL:

<https://www.radiosvoboda.org/a/informatsiyna-viyna-rosiyskyy-vplyv/31811302.html>

2. Синоруб Г. Інформаційно-психологічні операції в соціальних медіа: методи впровадження. Українська філологія в контексті розвитку європейської наукової думки: матеріали всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю присвячені 85-річчю від дня народження професора Дмитра Бучка (10-11 листопада 2022 року). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 109-115.